

**Gemeente
Haarlem**

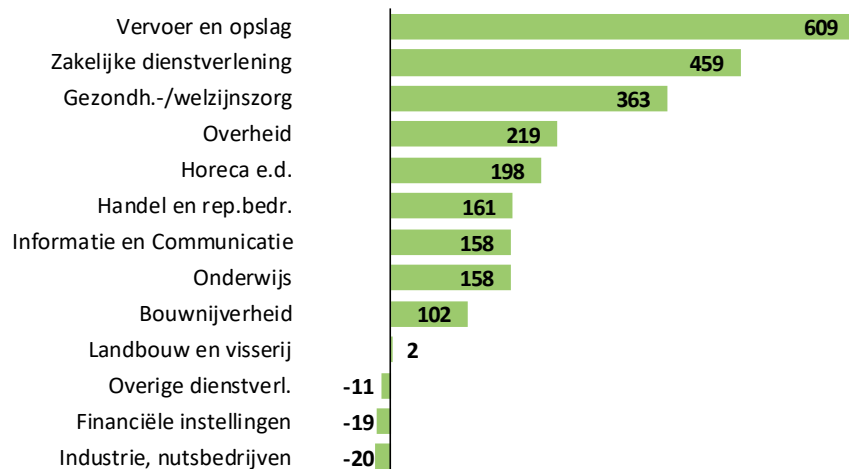

**Economische Monitor
2019**

Samenvatting: Robuuste groei cijfers Haarlemse economie 2018

- De Haarlemse economie laat in 2018 robuuste groei cijfers zien met bijna 2.400 nieuwe banen (+3,5%) en 900 nieuwe bedrijven (+5.9%). Dit leidt tot een betere benutting van de werklocaties in de stad en minder leegstand maar ook tot meer schaarste om te ondernemen. In de studie Groei van de Stad wordt meer ruimte om te ondernemen in beeld gebracht.
- De grootste banengroei in 2018 vond plaats bij de vervoer en opslag (+609), zakelijke dienstverlening (+459) en in de zorgsector (+363). De grootste banengroei in 2009/2018 vond plaats bij de zorgsector (+917), de horeca (+522) en de zakelijke/ICT dienstverlening (489).
- De regio Haarlem profiteert met robuuste economische groeicijfers van boven de 3% in 2017 en 2018 van de economie in de Metropoolregio Amsterdam die op volle toeren draait.
- De Haarlemse voorzieningen profiteren van het groeiende aantal Haarlemmers, bijna 5,7 miljoen binnenlandse bezoeken (+15%) en bijna 0,5 miljoen overnachtingen (+16,6%).
- De stijging van het aantal banen tussen 2009 en 2018 loopt echter nog wel achter op de stijging van het aantal inwoners waardoor de uitgaande pendel toeneemt. Het ondernemingsklimaat kwam in 2018 lager uit.

Ontwikkeling aantal banen in Haarlem naar sector, 2017/2018

Bron: LISA

Robuuste economische en banengroei in regio Haarlem

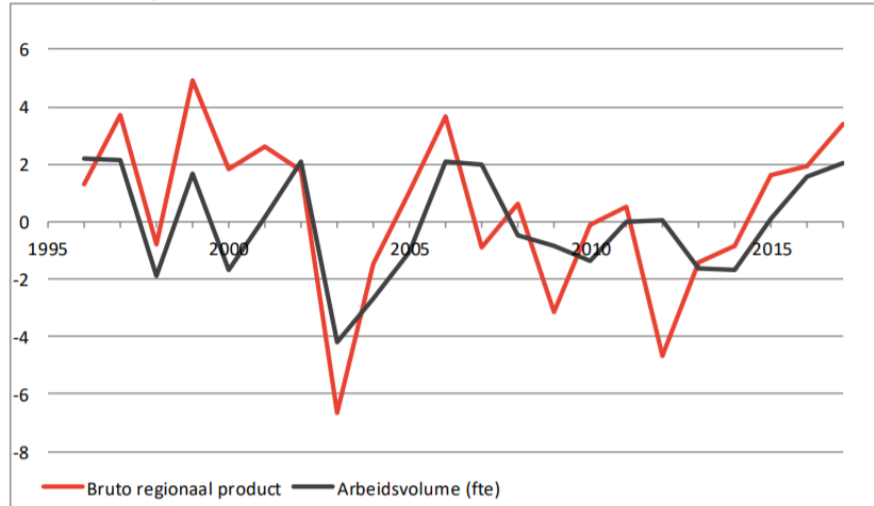
Economische groei regio Haarlem boven de 3% vanaf 2017

- De economie in de regio Haarlem en het aantal banen groeit vanaf 2015 en bevindt zich vanaf 2017 in een hoogconjunctuur met robuuste economische groeicijfers boven de 3% per jaar. Dit zorgt voor banengroei van boven de 2% per jaar.
- Op basis van de economische groeiversnelling naar 3,4% in 2017 en 3,3% in 2018 in de regio Haarlem is de verwachting dat de economie en het aantal banen van de regio Haarlem ook in 2019 en 2020 groeit maar dan in een lager tempo.

Economische groei Metropoolregio Amsterdam boven de 3% vanaf 2014

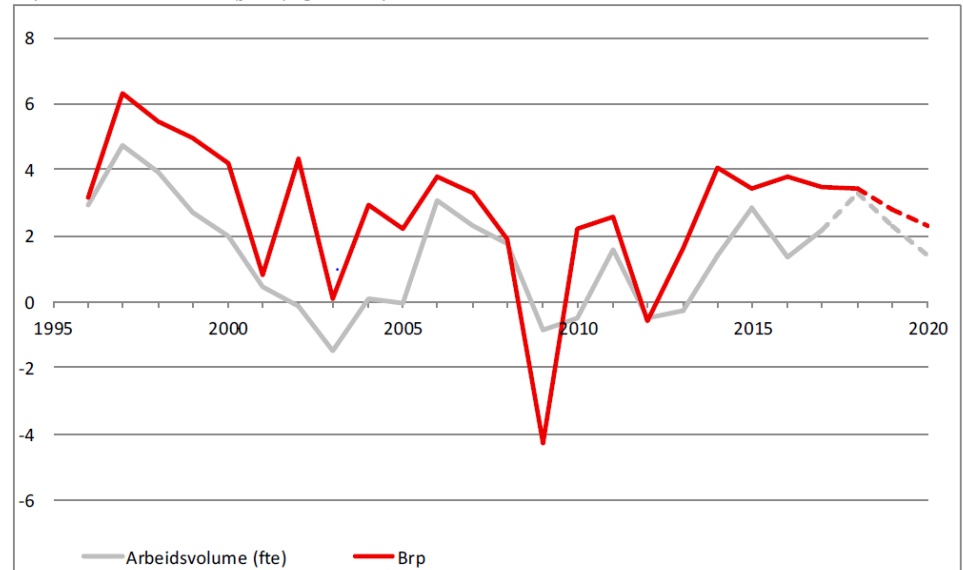
- De economie in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) bevindt zich al vanaf 2014 in een hoogconjunctuur met robuuste economische groeicijfers boven de 3% per jaar. Dit zorgt vanaf 2014 al voor banengroei van rond de 2% per jaar.
- De verwachting is dat in de MRA de economie in 2019 nog groeit met 2,8% en het aantal banen met 2,3% maar in 2020 afvlakt naar 2,3% economische groei en 1,4% groei van het aantal banen.

Economische groei regio Haarlem boven de 3% vanaf 2017

Bron: CBS (bewerking TNO/NEO Observatory)

Brp en arbeidsvolume (fte's); groei in procenten; MRA; 1996-2020*

* Prognose 2018, 2019 en 2020

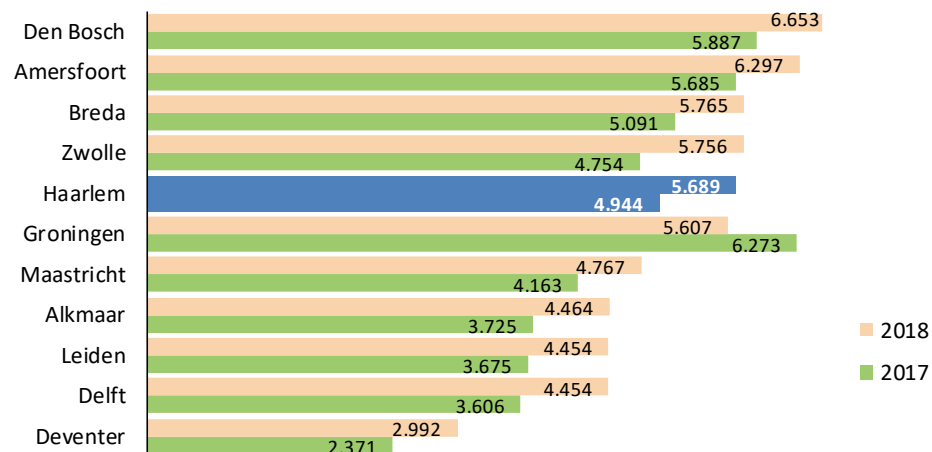
Bron: CBS (bewerking en prognose TNO/NEO Observatory)

Bijna 5,7 miljoen binnenlandse bezoeken

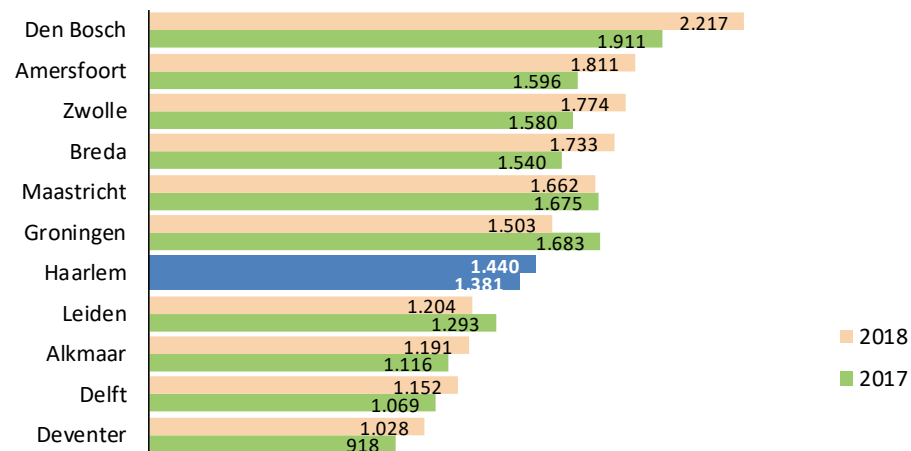
- Het aantal Nederlandse bezoeken aan Haarlem is in 2018 gestegen ten opzichte van 2017 met 745.000 (+15%) bezoeken naar totaal 5.689.000 bezoeken. Elke bezoeker kwam gemiddeld 4 keer. Hiermee scoort Haarlem beter dan de 3,6 uit 2017.
- In 2018 is het aantal Nederlandse bezoekers aan Haarlem ten opzichte van 2017 met 59.000 (+4,3%) bezoekers gestegen naar totaal 1.440.000 bezoekers.
- Wat het aantal bezoeken betreft komt Haarlem in 2018 uit op de vijfde plek binnen de groep vergelijkbare steden en wat betreft het aantal bezoekers op een zevende plek
- Goed voor de toeristische bestedingen in Haarlem: gemiddeld wordt per persoon per Nederlands bezoek aan Haarlem € 51,30 uitgegeven oftewel ruim € 290 miljoen in 2018.

Aantal bezoeken (x 1.000) per gemeente, 2017-2018

Bron: Toeristisch bezoek aan steden, NBTC-NIPO Research

Aantal bezoekers (x 1.000) per gemeente, 2017-2018

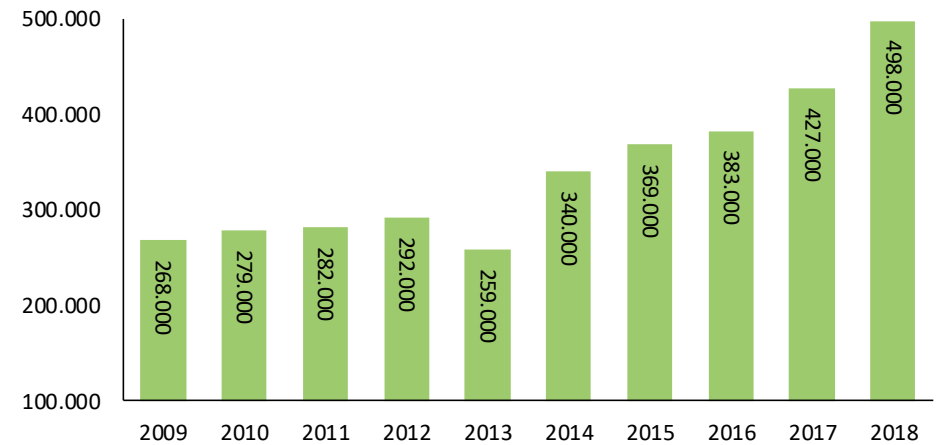

Bron: Toeristisch bezoek aan steden, NBTC-NIPO Research

Bijna 0,5 miljoen overnachtingen

- Haarlem noteerde met 498.000 overnachtingen in 2018 een groei van 16,6%.
- Ten opzichte van 2009 is er in 2018 sprake van een stijging van 86% meer overnachtingen.

Overnachtingen in Haarlem, 2009-2018

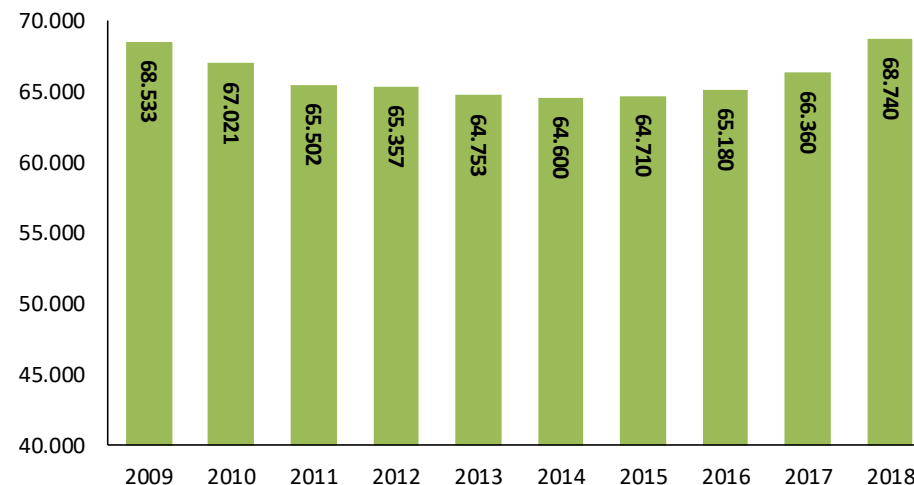

Bron: Gemeente Haarlem, vanaf 2012: Cocensus
2018 voorlopige cijfers

Groei met bijna 2.400 banen en 900 bedrijven in 2018

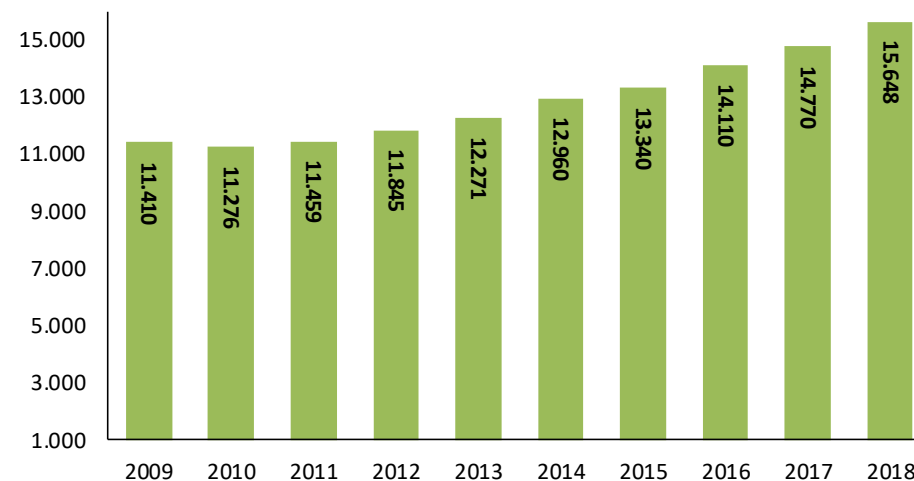
- Vanaf 2010 daalde het aantal banen in Haarlem door de effecten van de krimpende economie. Vanaf 2016 groeien de banen weer en deze groei zet door in 2018 met 2.380 nieuwe banen. Hiermee wordt weer bijna het niveau bereikt van het aantal banen in 2009 aan het begin van de recessie van 68.500.
- Met de groei van 2.380 banen komt het totaal aantal banen in 2018 uit op bijna 68.800. Deze banen en de groei daarvan zijn als volgt verdeeld over de 5 stadsdelen:
 - 18.000 in Oost (+1.020) inclusief Waarderpolder (+822)
 - 14.500 in Centrum (+383)
 - 14.000 in Zuid West (+518)
 - 12.200 in Noord (+357)
 - 10.100 in Schalkwijk (+102)
- Het aantal bedrijven in Haarlem nam in 2018 toe met 878 naar 15.648 en tussen 2009 en 2018 met 4.200 (+37%). Ook in de meeste recessiejaren was er sprake van groei.
- Bedrijven groei in 2018 met name in de zakelijke dienstverlening/ ICT (+328), onderwijs (+171), gezondheids- en welzijnszorg (+166), vervoer- en opslag (+67) en bouw (+61).

Ontwikkeling aantal banen in Haarlem, 2009-2018

Bron: LISA

Ontwikkeling bedrijfsvestigingen in Haarlem, 2009-2018

Bron: LISA

Meeste nieuwe bedrijven in regio Haarlem vanuit Amsterdam

- Van de 811 nieuwe bedrijven die zich in de regio Haarlem vestigden tussen 2014-2018 vanuit de Metropoolregio Amsterdam (MRA) kwamen de meeste uit Amsterdam. Dit waren 551 nieuwe bedrijven met 750 nieuwe banen. Hiermee komt de regio Haarlem uit op de 4^e plek van het grootste aantal bedrijfsverhuizingen binnen de MRA.
- Van de 551 bedrijven die vertrokken vanuit de regio Haarlem tussen 2014-2018 gingen de meeste naar de regio IJmond. Dit waren 191 bedrijven met 313 banen.
- Per saldo kwamen er 260 nieuwe bedrijven vanuit de MRA in de regio Haarlem bij tussen 2014-2018.

Bedrijfsverhuizingen in de MRA vanuit en naar regio Haarlem 2014-2018

	Naar Haarlem	Van Haarlem	Saldo
<i>Almere-Lelystad</i>	15	8	7
<i>Amstelland Meerlanden</i>	65	127	-62
<i>Amsterdam</i>	551	170	381
<i>Gooi en Vechtstreek</i>	26	32	-6
<i>IJmond</i>	121	191	-70
<i>Zaanstreek-Waterland</i>	33	23	10
Totaal	811	551	260

Bron: LISA 2019, bewerking Bureau Buiten

Top 10 grootste aantal bedrijfsverhuizingen in de MRA 2014-2018

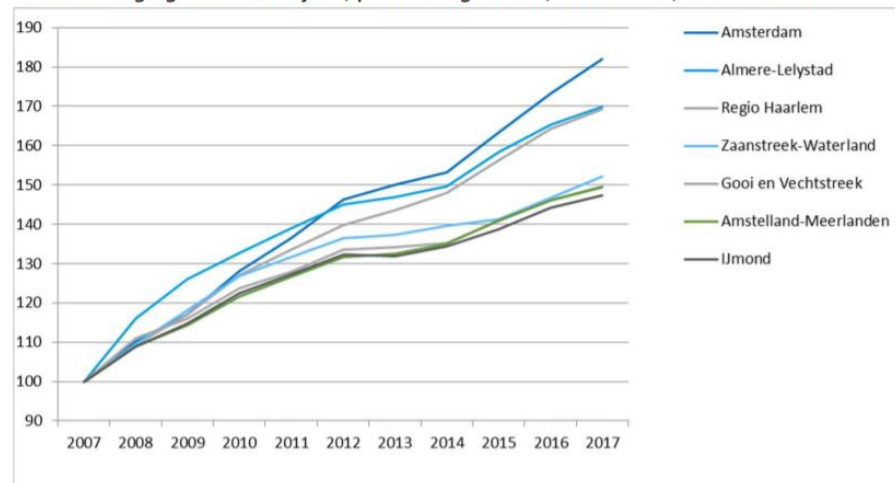
	Van	Naar	Verhuisbewegingen	Aantal banen
1	Amsterdam	A-M	1.313	4.875
2	Amsterdam	Zaanstreek & Waterland	837	2.141
3	A-M	Amsterdam	636	4.023
4	Amsterdam	Haarlem	551	750
5	Amsterdam	Gooi en vechtstreek	549	695
6	Zaanstreek-Waterland	Amsterdam	380	959
7	Amsterdam	Almere-Lelystad	273	395
8	Gooi en Vechtstreek	Amsterdam	241	797
9	Haarlem	IJmond	191	313
10	Haarlem	Amsterdam	170	247

Bron: LISA 2019, bewerking Bureau Buiten

Regio Haarlem in top 3 groei aantal bedrijven in de MRA

- Het aantal bedrijven in de regio Haarlem is sinds 2007 met 70% toegenomen en neemt hiermee een derde positie in binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) na Amsterdam en de regio Almere-Lelystad.

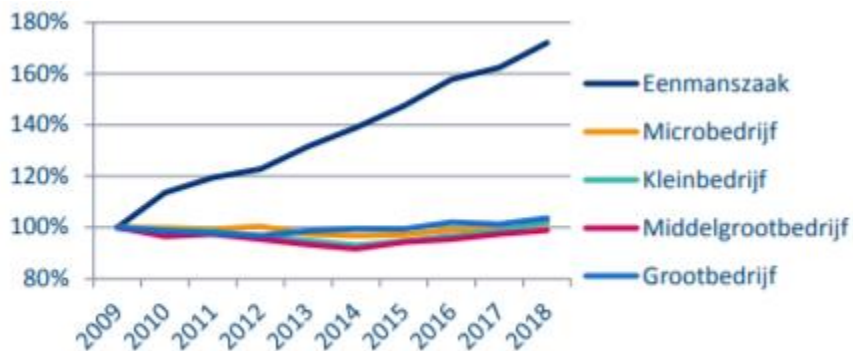
Aantal vestigingen van bedrijven; per deelregio MRA; 2007–2017; index 2007=100

Bron: CBS (bewerking TNO)

- Vooral het aantal eenmansbedrijven (ZZP-ers) heeft gezorgd voor het groeiend aantal bedrijven. Deze trend, voornamelijk ingegeven door de flexibilisering op de arbeidsmarkt, is al langer gaande. Het aantal zelfstandigen tussen 2009 en 2018 is bijna verdubbeld.

Ontwikkeling werkgelegenheid naar bedrijfsgrootte in de MRA, 2009-2018 (indexcijfers, 2009 = 100)

Bron: LISA 2019, bewerking Bureau Buiten

Regio Haarlem profiteert als diensteneconomie

De banen top drie van de sectoren in Haarlem:

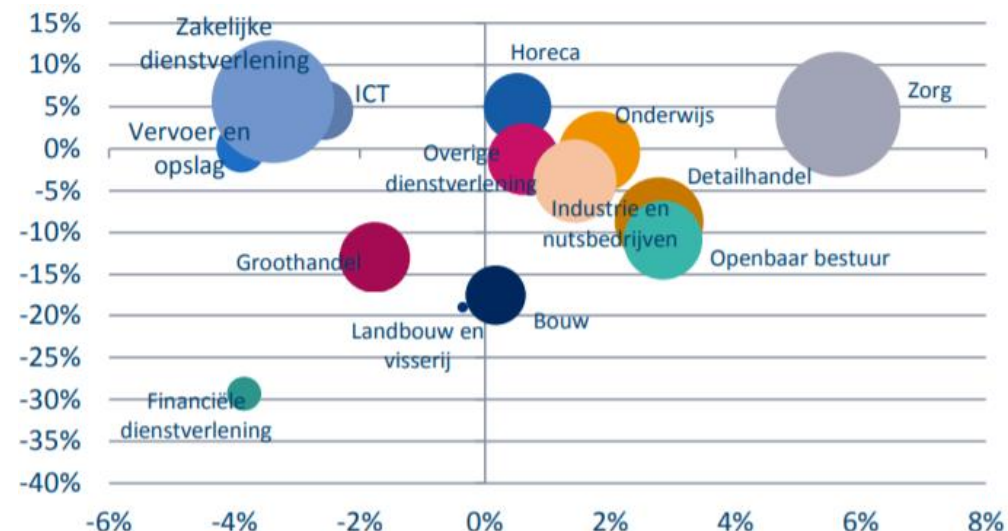
1. Zakelijke dienstverlening en ICT 21,2%
2. Zorg 17,5%
3. Handel 16,3%

Publieke diensten als Zorg, Openbaar bestuur en Onderwijs en commerciële diensten als Detailhandel en Horeca maar ook de Industrie en nutsbedrijven nemen in Haarlem relatief gezien een groter deel van de werkgelegenheid voor hun rekening dan gemiddeld in de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Zakelijke diensten en ICT, de Groothandel, Vervoer en opslag en de Financiële dienstverlening nemen een kleiner deel van de werkgelegenheid voor hun rekening dan gemiddeld in de MRA.

De diensten economie van de regio Haarlem profiteert van de bevolkingsgroei en de door de aantrekkende economie stijgende bestedingen van zowel inwoners als bezoekers.

Sectorale ontwikkeling werkgelegenheid 2009-2018 regio Haarlem

- Horizontale as: regionale specialisatie in sector (verschil tussen Haarlem en MRA geheel in aandeel sector in totale werkgelegenheid, in procentpunten, 2018).
- Verticale as: totale groei 2009-2018 in %
- Grootte van de bol: omvang werkgelegenheid in 2018.

Bron: LISA 2019

Meeste banengroei Zorg, Horeca, Zakelijke dienstverlening-ICT 2009/2018

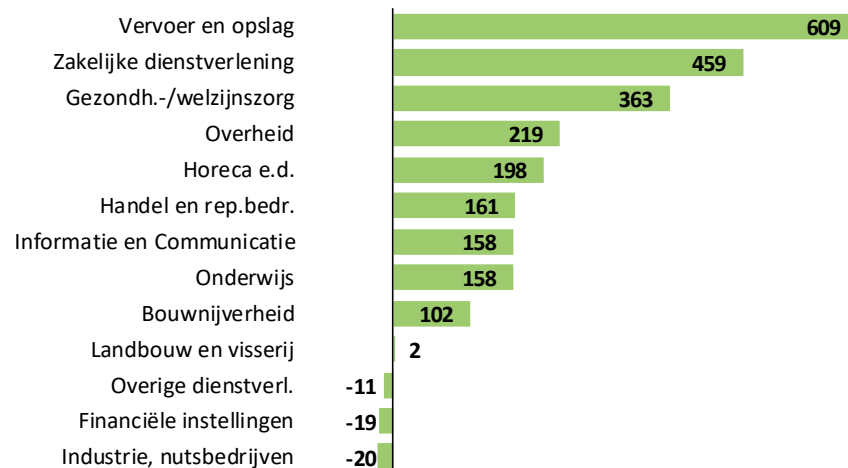
Stijgers

- De grootste banengroei in 2018 vond plaats bij de vervoer en opslag (+609), zakelijke dienstverlening (+459) en in de zorgsector (+363).

Dalers

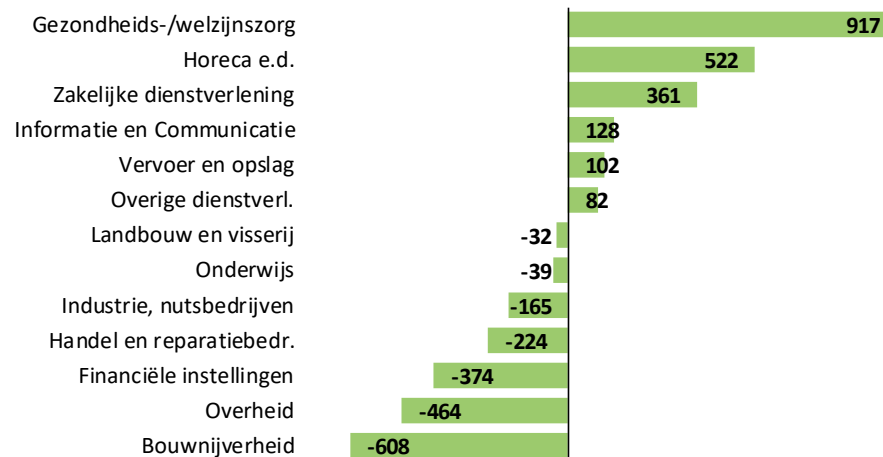
- Bij de industrie, financiële instellingen en overige dienstverlening was er sprake van een verlies aan banen in 2018.

Ontwikkeling aantal banen in Haarlem naar sector, 2017/2018

Bron: LISA

Ontwikkeling aantal banen in Haarlem naar sector, 2009/2018

Bron: LISA

Stijgers

- De grootste banengroei in 2009/2018 vond plaats bij de zorgsector (+917), de horeca (+522) en de zakelijke dienstverlening en ICT (+489).

Dalers

- Bij bouw (-608), de overheid (-464) en financiële instellingen (-374) was er sprake van de grootste banenkrimp in 2009/2018.

Meer participatie op een krappe arbeidsmarkt

- De arbeidsparticipatie in de regio Haarlem steeg in 2018 naar 72,1% en de werkloosheid daalde naar 3,2%. Er is sprake van een krappe arbeidsmarkt.
- Een analyse van de arbeidsmarkt van de regio Haarlem-IJmond staat op de website https://www.werk.nl/xpsitem/wdo_013025

Kerngegevens Regio Haarlem

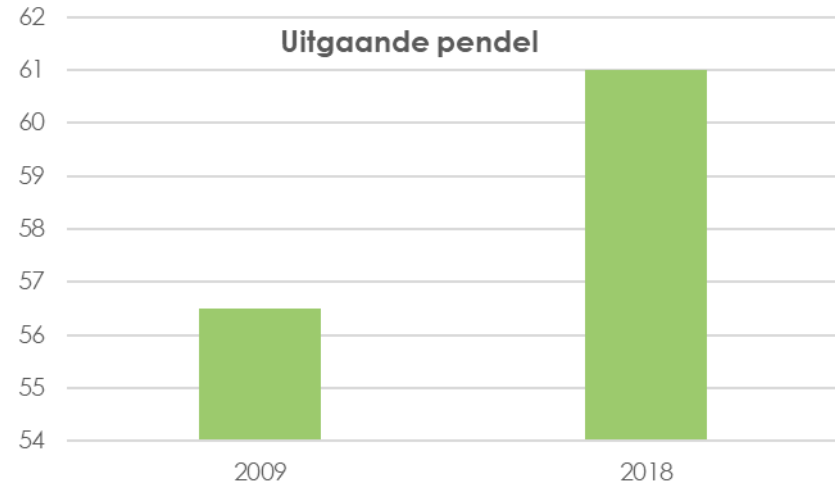
		2017		2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*
		aandeel in MRA (%)		jaarlijkse groei in %						
Bruto regionaal product	mln euro	7.182	4,8	-0,8	1,6	1,9	3,4	3,3	+	0
Arbeidsvolume (fte's)	x 1.000	79,6	6,5	-1,7	0,1	1,6	2,1	+	0	0
Werkzame personen	x 1.000	100,7	6,8	-1,4	1,5	-0,2	2,0	+	0	0
Bevolking	x 1.000	232	9,4	0,9	0,9	0,9	0,7	0,8	.	.
Potentiële beroepsbevolking	x 1.000	171	9,1	1,2	0,0	1,2	0,6	0,6	.	.
Beroepsbevolking	x 1.000	123	9,2	0,0	0,8	0,8	1,7	0,8	.	.
Werkzame beroepsbevolking	x 1.000	117	9,2	0,0	1,8	1,8	1,7	2,6	.	.
Beroepsbevolking naar opleiding			MRA							
Hoogopgeleid	in %	48,0	44,3							
Middelbaar opgeleid	in %	34,1	37,1							
Laagopgeleid	in %	17,9	18,6							
				aandeel in %						
Brutoparticipatiegraad	in %	71,9	71,2	70,8	71,4	71,2	71,9	72,1	72,9	73,2
Werkloosheid	in %	4,9	4,9	6,7	5,8	5,0	4,9	3,2	3,4	3,6

* Prognose (0 betekent omvang economie en werkgelegenheid blijven naar verwachting ongeveer gelijk; + betekent positieve groeiverwachting; ++ betekent bovengemiddeld sterke groeiverwachting; - betekent negatieve groeiverwachting; -- betekent bovengemiddeld sterke negatieve groeiverwachting). De ontwikkeling van het arbeidsvolume (fte's) en werkzame personen in 2018 betreffen een prognose. Overige cijfers voor 2018 zijn (voorlopige) realisaties.

Bron: CBS (bewerking en prognose TNO/NEO Observatory)

Groei uitgaande pendel

- Het aantal inwoners is in Haarlem tussen 2009 en 2018 toegenomen met bijna 13.000 van 148.000 naar 161.000, terwijl het aantal banen in 2018 met 68.800 vrijwel uitkomt op het aantal banen in 2009. Hiermee komt de verhouding tussen het aantal banen per inwoner uit op 0,4 baan per inwoner.
- Door een groeiend aantal inwoners stijgt de beroepsbevolking die door het gelijkblijvende aantal banen in Haarlem steeds meer buiten Haarlem moet werken. Hierdoor nam het aantal Haarlemmers dat buiten de stad werkt tussen 2009 en 2018 toe van 56,5% naar 61%.
- Doordat in 2018 bijna 63% van de werkzame inwoners in de regio Haarlem buiten de eigen regio werkt is er sprake van een grote uitgaande dagelijkse forensenstroom van 75 duizend personen. Ten opzichte van 2015 is de uitgaande dagelijkse forensenstroom in 2018 gestegen met 14 duizend personen.

Inkomende en uitgaande pendel Regio Haarlem; x 1.000 personen; 2015

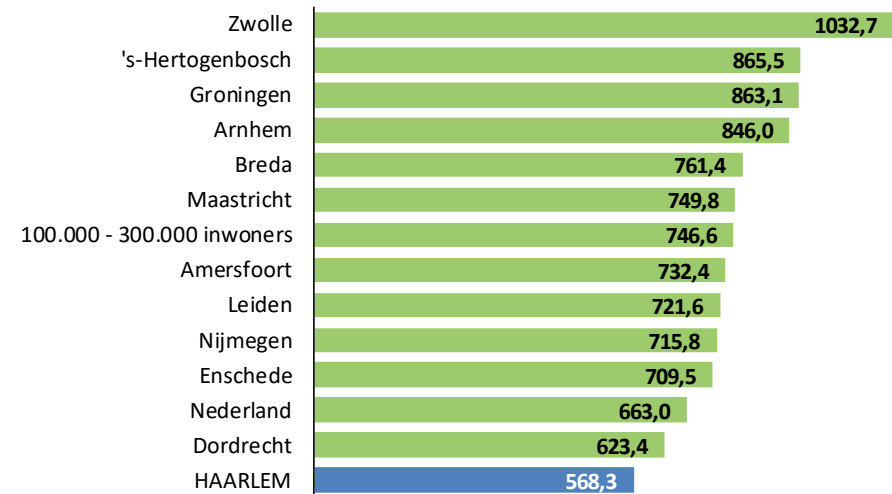

Bron: CBS (bewerking TNO/NEO Observatory)

Haarlem laagste positie banen per inwoner

- Ten opzichte van elf met Haarlem vergelijkbare steden omvat de Haarlemse economie weinig banen ten opzichte van het aantal inwoners tussen de 15 en 74 jaar (de potentiële beroepsbevolking) en komt uit op de laagste plaats.

Aantal banen per 1.000 inw. 15-74 jr. in Haarlem en verg. steden, 2018

Bron: WaarStaatJeGemeente.nl

- De top drie waar de Haarlemmers werken:
 - 44% in Zuid Kennemerland (ZK)
 - 41,7% in Noord-Holland excl. ZK (22% in Amsterdam, 9,6% in Haarlemmermeer en 3,9% IJmond)
 - 8,1% in Zuid Holland

Waar de Haarlemmers werken¹ 2009-2018

	2009	2010	2012	2014	2016	2018
Haarlem	43,5	43,7	40,7	37,9	39,0	39,0
Overig Zuid-Kennemerland	4,4	3,1	5,0	4,9	4,9	5,0
IJmond	3,0	5,1	4,3	4,5	4,1	3,9
regio Amsterdam	19,0	17,4	21,1	23,2	22,0	22,0
Haarlemmermeer	12,9	13,5	11,1	11,4	9,7	9,6
Overig Noord-Holland	3,2	3,6	3,3	3,9	4,8	4,4
provincie Utrecht	1,3	2,2	2,3	2,1	2,8	4,3
provincie Zuid-Holland	8,0	5,2	7,2	7,8	9,0	8,1
Overig Nederland	1,0	1,5	0,2	0,7	0,9	1,1
naar Buitenland	0,3	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1
geen vast werkadres en anders	3,0	4,5	4,7	3,5	2,5	2,5
Totaal	100	100	100	100	100	100

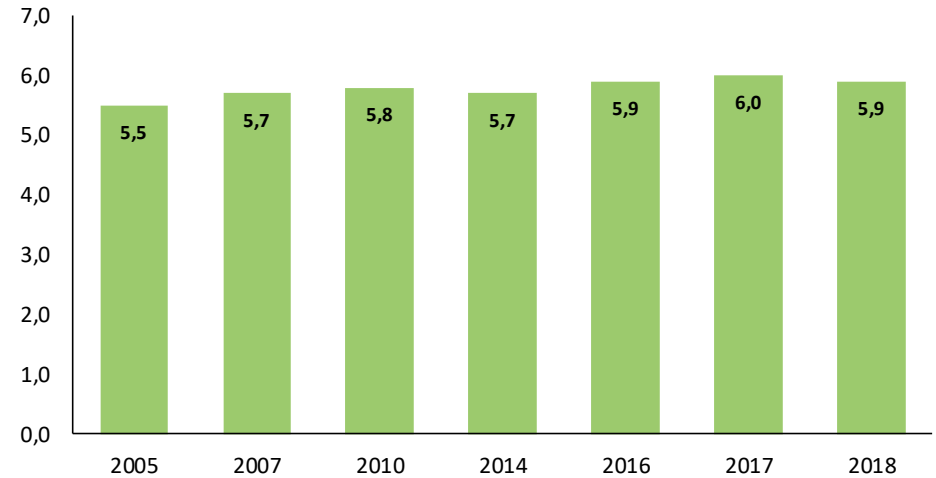
Bron: Omnibus Haarlem

¹ in % van werkende Haarlemmers

Ondernemingsklimaat Haarlem gedaald

- Het algemeen oordeel over het ondernemingsklimaat in Haarlem is in de periode 2005 t/m 2017 gestegen van 5,5 naar 6,0 maar daalde in 2018 met 0,1 naar 5,9.
- Uit de in 2018 gehouden peiling door Ecorys in opdracht van de gemeente over het ondernemingsklimaat onder Haarlemse ondernemers blijkt dat de gemeente Haarlem in volgorde van prioriteit meer beleidsinspanningen zou moeten verrichten op het gebied van leegstand, dienstverlening en ZZP-beleid

Ciifer ondernemingsklimaat Haarlem

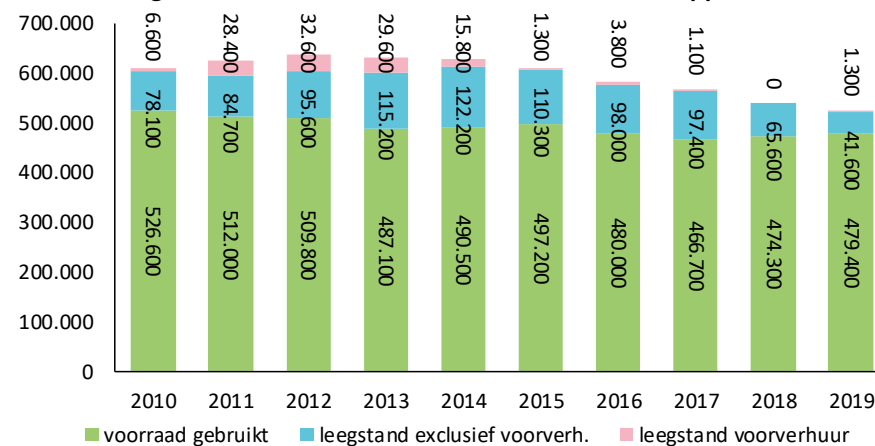

Bron: ECORYS

Krappe kantorenmarkt in Haarlem

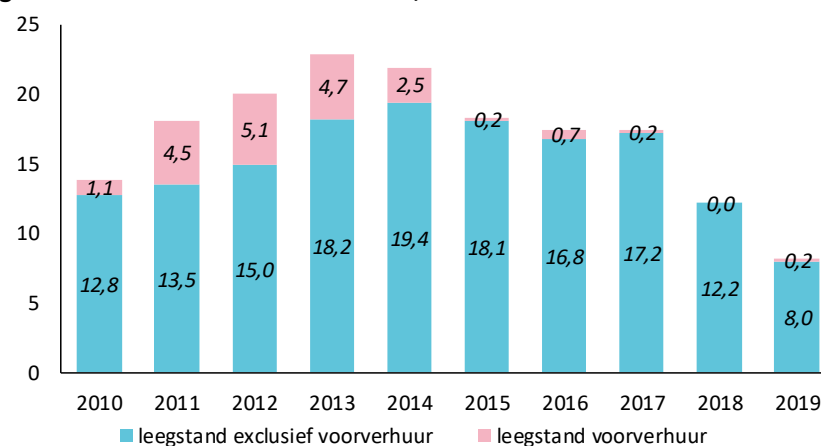
- Het gebruik van de kantorenvoorraad nam de afgelopen 2 jaar met bijna 13.000 m² toe.
- De totale kantorenvoorraad bereikte in 2012 een hoogtepunt met 638.000 m² en daalde vanaf 2013 t/m 2018 met ca. 116.000 m² (18%) naar 522.000 m² door onttrekking van kantoorruimte door functiewijziging.
- In 2013/2014 bereikte de kantorenleegstand het hoogste punt waarna de leegstand is afgenomen naar 8,2% per 1-1-2019. Onder de 8% is sprake van een krappe kantorenmarkt.

Ontwikkeling kantorenmarkt in Haarlem in m² bruto vloeropp., 2010-2019

Bron: Kantorenmarkt BV

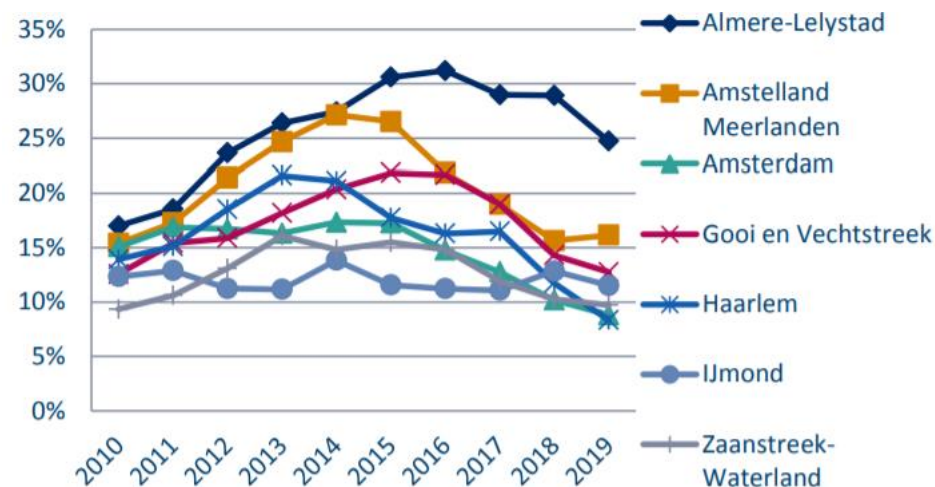
Leegstands % kantoorruimte in Haarlem, 2010-2019

Bron: Kantorenmarkt BV

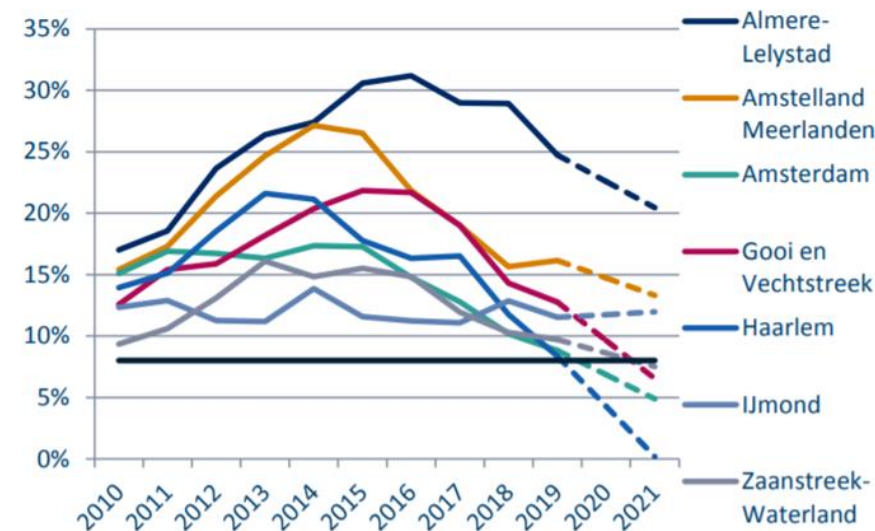
Krapte kantorenmarkt regio Haarlem hoogste binnen de MRA

- De kantorenleegstand in de MRA is per 1-1-2019 procentueel gezien het laagst in de regio Haarlem (8,3%) samen met Amsterdam (8,8%).

Bron: Kantorenmonitor B.V. 2019, bewerking Bureau Buiten

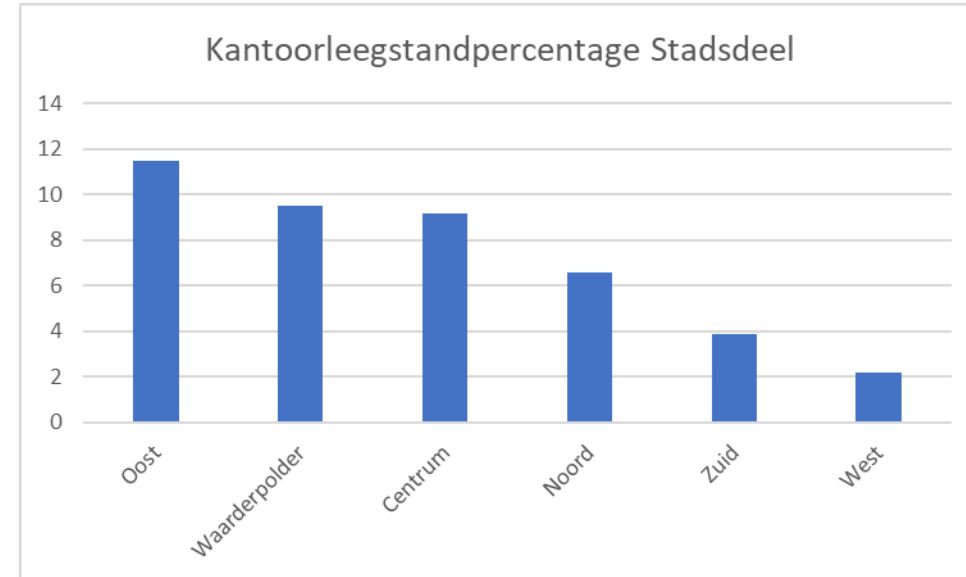
- Op basis van een prognose voor 2021 vanuit de MRA wordt voor de regio Haarlem een kantorenleegstand verwacht van 0% wat ver onder de benodigde doorstroomleegstand van 8% ligt. Om de kantorenmarkt weer gezond te maken is nieuwbouw van kantoren nodig.

Bron: Kantorenmonitor B.V. 2019, bewerking Bureau Buiten

Krappe kantorenmarkt in Haarlem Noord, Zuid en West

- In Haarlem Noord, Zuid en West ligt het kantoorleegstandspercentage onder de 8% en is sprake van een krappe kantorenmarkt.
- In Haarlem Oost, Waarderpolder en het Centrum ligt het kantoorleegstandspercentage boven de 8% en is sprake van ruimte in de kantorenmarkt.
- De kantorenleegstand daalde in 2018 van 12,2% naar 8,2%. In de Waarderpolder (van 17,5% naar 9,5%) en in Haarlem Oost (van 20,5% naar 11,5%) liep de kantorenleegstand het meest terug.

Bron: Kantorenmonitor BV

Minder winkelleegstand

- De leegstand van het winkelvloeroppervlakte is in Haarlem per 1-1-2019 ten opzichte van 1-1-2018 afgenomen (van 4,6% naar 3,6%) en ligt onder het landelijk gemiddelde van 8,2%.
- In Centrum Schalkwijk is nog geen sprake van een evenwichtige winkelmarkt omdat het winkelleegstandpercentage boven de 8% uitkomt. Met de uitvoering van de herontwikkelingsplannen in Centrum Schalkwijk kan dit wel bereikt worden

Haarlemse winkelcentra, verkooppunten en leegstand, 2019 en 2018

	Centrum Haarlem	Haarlem Schalkwijk	Winkelcentr. Cronjé	Gemeente Haarlem
jan-19				
Verkooppunten				
aantal verkooppunten (inclusief leegstand)	1.073	109	182	2.345
leegstand	37	16	13	97
% leegstand	3,4	14,7	7,1	4,1
% leegstand landelijk gemiddelde ¹	5,8	10,0	6,0	5,7
Winkelvloeroppervlak (wvo)				
detailhandel in m2 wvo (exclusief leegstand)	85.419	18.392	11.477	241.210
leegstand in m2 wvo	4.869	3.517	1.095	13.530
% leegstand wvo	3,7	11,3	6,0	3,6
% leegstand landelijk gemiddelde ¹	7,2	7,4	6,3	8,2
jan-18				
Verkooppunten				
aantal verkooppunten (inclusief leegstand)	1.085	121	187	2.375
leegstand	50	18	13	111
% leegstand	4,6	14,9	7,0	4,7
% leegstand landelijk gemiddelde ¹	5,8	9,1	6,3	6,0
Winkelvloeroppervlak (wvo)				
detailhandel in m2 wvo (exclusief leegstand)	74.667	17.012	12.151	229.552
leegstand in m2 wvo	7.796	3.643	1.095	16.472
% leegstand wvo	6,5	12,5	5,7	4,6
% leegstand landelijk gemiddelde ¹	7,8	6,8	6,6	6,2

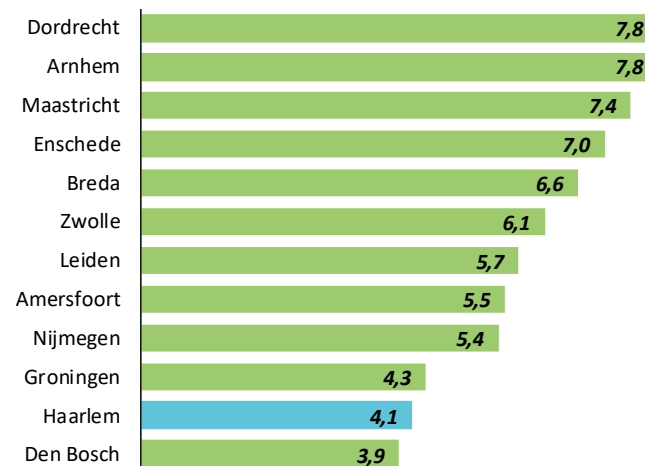
Bron: Locatus

¹ Naar type winkelgebied. Centrum Haarlem is type 'Binnenstad', Schalkwijk is type 'Stadsdeelcentrum', Cronje is type 'Binnenstedelijke winkelstraat', gemeente is type '>100.000 inwoners'

Winkelleegstand relatief laag

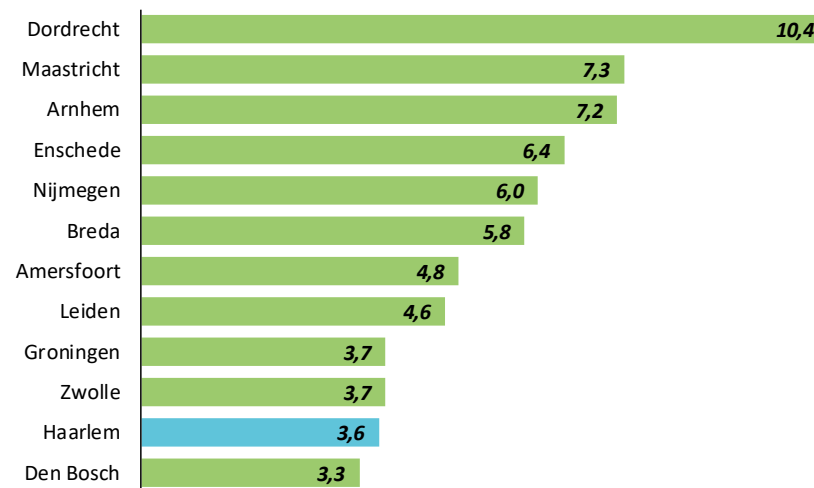
- Ten opzichte van elf vergelijkbare steden komt Haarlem op het een na laagste leegstandspercentage van zowel het aantal verkooppunten als het winkelvloeroppervlakte uit in januari 2019.

Leegstands % verkooppunten in Haarlem en verg. steden, jan. 2019

Bron: Locatus, Winkel Leegstand

Leegstands % winkelvloeroppervlak in Haarlem en verg. steden, jan. 2019

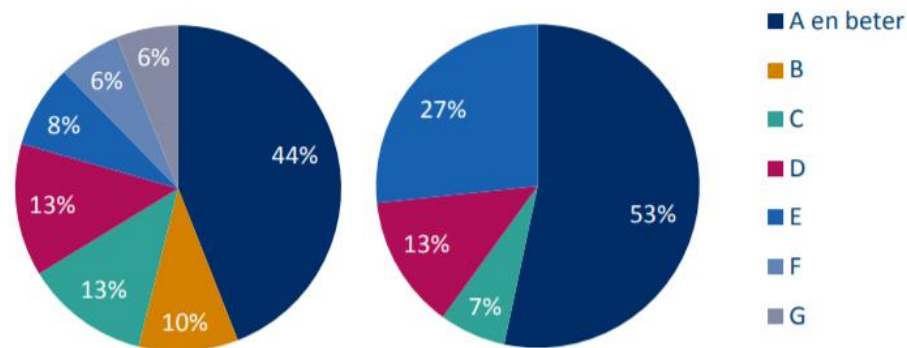

Bron: Locatus, Winkel Leegstand

Energie labels bedrijfs- en kantoorpanden

- De regio Haarlem staat, evenals de rest van Nederland, voor de opgave om de gebouwde omgeving in de komend jaren te verduurzamen. Voor kantoorpanden geldt dat deze vanaf 2023 minimaal het energielabel C moeten hebben. Bij verkoop of verhuur is de afgifte van een energielabel voor alle bedrijfspanden vereist.
- In de regio Haarlem heeft in 2018 60% van de kantoorpanden op formele kantoorlocaties een energielabel van C of hoger (53% A en 7% C). Dat betekent dat voor de resterende 40% van de kantoorpanden tot aan 2023 duurzaamheidsmaatregelen nodig zijn.
- Van de bedrijfspanden op bedrijventerreinen in de regio Haarlem heeft 67% in 2018 een energielabel van C of hoger.

Procentuele verdeling energielabels panden op bedrijventerreinen (links) en kantoorlocaties (rechts), regio Haarlem

Bron: RVO 2019, bewerking Bureau Buiten

Websites

- **Banen- en vestigingen cijfers gemeentes:**
 - <https://www.lisa.nl/data/gratis-data/overzicht-lisa-data-per-gemeente>
- **Arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland- IJmond:**
 - <https://www.werk.nl/xpsitem/wdo214354>
 - https://www.werk.nl/xpsitem/wdo_013025
- **Benchmarkcijfers economie gemeentes:**
 - <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Bedrijvigheid-en-economie/>
- **Banencijfers gemeentes per branche:**
 - <https://public.tableau.com/profile/miles.copping#!/vizhome/DashboardPlabekaMonitor/Story1>
 - <https://data.noord-holland.nl/content/monitor-detailhandel>
- **Economische cijfers regio Haarlem binnen de MRA:**
 - https://public.tableau.com/profile/gemeente.amsterdam.economie#!/vizhome/EconomischeVerkenningenMRA2017_0/Kerncijfers
 - <https://data.noord-holland.nl/dashboard/Economie--economie>
 - <https://zkl.wzwkaart.info/map/monitor>
 - https://www.ois.amsterdam.nl/visualisatie/dashboard_toerisme.html
 - <https://www.ois.amsterdam.nl/feiten-en-cijfers/>
 - https://www.ois.amsterdam.nl/visualisatie/Brede_welvaart_MRA.html